

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

คามสิ่งใดสิ่งหนึ่งเช่น คำพิพากษาของศาล การบริหาร หรือการบัญญัติตามอำเภอใจเป็นต้น และในการใช้อย่างมากที่สุดก็คำสรรเสริญกับคำติเตียน รวมทั้งวิถีปฏิบัติส่วนใหญ่อื่นๆ เช่น ความพึงใจกับความหน่ายใจเป็นต้น แต่มิใช่พลังทางกายหรือสิ่งคล้ายคลึงกันนั้น มาเป็นแรงเร้าให้เกิดศีลธรรม นักเขียนบางท่านก็ยังได้ถือว่า เฉพาะแรงจูงใจหรือแรงเร้าที่เหมาะสมของศีลธรรมนั้น เป็นแรงขับภายในล้วนๆ เหมือนความรู้สึกเกือบลหรือความปรารถนาทำสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ของสิ่งนั้นเองจะนั้น สำหรับทัศนะนี้มีเรื่องที่จะต้องพูดกันอยู่มากมาย ทั้งที่ทัศนะนี้ยากที่จะบรรยายศีลธรรมภาคปฏิบัติให้ได้อย่างหมด ทัศนะนี้ยังต่ำสุดก็ยังช่วยส่องให้เห็นข้อเท็จจริงที่ว่าพลังทางกาย กับการพิจารณาความสุภาพรอบคอบบางชนิดนั้น ไม่ได้เป็นของความเห็นเรื่องสถาบันศีลธรรมแห่งชีวิตอย่างตายตัว

จริยศาสตร์

E T H I C S
William K. Frankena
University of Michigan

กัมพล สิริมุนี
ถอดความ

อย่างไรก็ตามศีลธรรมขั้นต่ำสุด ก็ยังได้เจริญอยู่ทางประเทศตะวันตก ย่อมมีลักษณะส่วนตัวหรือลักษณะเด็ดเดี่ยวมากยิ่งขึ้นไปอีก เนื่องจากโสเครตีสได้ให้นัยเอาไว้ และนักปรัชญารุ่นใหม่ก็เคยเน้นหนัก (บางทีหนักมากไปก็มี) ศีลธรรมจึงได้สนับสนุนหรือแม้เรียกร่องการใช้เหตุผลและเรียกร่องจริยปฏิบัติหนึ่งในส่วนตัวบุคคล คือเรียกร่องให้เขาเมื่อเจริญวัยและเป็นปกติจึงตัดสินใจเพื่อตนเอง แม้ว่าบางครั้งจะเป็นไปตามคำแนะนำของบางคนก็ตามที่ รวมทั้งเร้าให้เขาค้นคิดหลักการหรือจุดหมายปลายทางในสิ่งที่เขาจำต้องตัดสินใจเอาเอง ศีลธรรมเป็นสถาบันสังคมของชีวิต แต่ว่าศีลธรรมเป็นสถาบันที่ส่งเสริมการรักษาตัวรอดตามเหตุผล หรือการจำกัดตัวเองในวงการสมาชิกของสถาบันนั้นตามโฆหารของแมทธิวอาร์โนลด์แล้ว ศีลธรรมย่อมเรียกร่องให้เรา ปกครองตัวเองตามบาทของกฎหมาย

เพราะเหตุนี้ จึงเป็นธรรมดาอยู่เอง สำหรับนักปรัชญาจริยธรรมจะพึงจัดแบ่งศีลธรรมออกเป็นระดับต่างๆ ซึ่งเราสามารถติดตามร่องรอยทั้งในประวัติวัฒนธรรมของเรา และในชีวิตของแต่ละบุคคล

ก็อย่างกระจ่างชัดตามสมควร เช่นการแบ่งเป็น (ก) ศีลธรรม *ก่อน* เหตุผล ตามความเคยชิน หรือ เฉพาะกลุ่ม และ (ข) ศีลธรรม *ส่วนตัว* มีเหตุผล หรือ *รอบคอบ* เมื่อปรับปรุงการจักแบ่ง อันนี้ ตามวิถีทางที่กินใจและให้ความรู้ เควิต โรสแมน นักวิทยาศาสตร์สังคมจึงได้พรรณาสังคมหรือศีลธรรม สี่ชนิดไว้ใน *เดอะโลนลี่ คราวด์* เมื่อไม่นานมานี้

๑. สังคมและ/หรือบุคคลตามแรงเร้าระเบียบ (ประเพณีภายนอก)
๒. สังคมและ/หรือบุคคลตามแรงเร้าภายใน
๓. สังคมและ/หรือบุคคลตามแรงเร้าอย่างอื่น
๔. สังคมและ/หรือบุคคลตามแรงเร้าตนเอง (อธิปไตยส่วนตัว)

ทัศนะทั่วไปในถิ่นและในจิตวิทยาสังคมกับปรัชญาจริยธรรมรุ่นใหม่ ๆ ก็คือว่าศีลธรรมเริ่มก่อตัว ขึ้นในฐานะเป็นจุดหมายปลายทางชุดหนึ่งที่เป็นไปตามวัฒนธรรม และในฐานะเป็นกฎเกณฑ์ต่างๆ ชนิด หนึ่ง ที่ควบคุมการให้ได้ว่าซึ่งจุดหมายปลายทางนั้น อันนับว่าเป็นเรื่องภายนอกสำหรับบุคคลนั้นไม่ มากก็น้อย และบับคนเขาหรือกลุ่มกลางนกลายเป็นนิสัยขึ้นมาในที่สุด จุดหมายปลายทางและกฎเกณฑ์ ทั้งหลายเหล่านี้ อาจะกลายหรือส่วนมากก็ได้กลายมาเป็น *อันตรรกิ* หรือ *อักษัตติ* อย่างน้อยที่สุดก็ ในบางขอบเขต นั่นก็คือบุคคลนั้นได้ยึดถือสิ่งเหล่านั้นว่าเป็นของตนเอง แล้วนำสิ่งเหล่านั้นมาควบคุม ความประพฤติของตน กล่าวคือเขาถือว่าได้พัฒนา *ความรู้สึกผิดชอบ* หรือ *อักษมาหังการ* ให้เจริญ ขึ้นมา กระบวนการความเป็นอันตรกิอาจจะไร้เหตุผลเลยที่เดียวก็ได้ แต่คงเราจะเห็นได้ กระบวนการ นั้น นับว่าเป็นแบบอย่างพิเศษของศีลธรรม เพื่อติดตามอาณัติทั้งหลายของตน พร้อมด้วยการให้เหตุ ผลอย่างน้อยที่สุดก็จำนวนหนึ่ง ดังนั้นพวกเรา (และแม้ชาวนาเวโซ) จึงได้ตั้งใจให้เหตุผลพร้อมกัน ไปกับการอบรมศีลธรรมของเราในทันใดที่เด็ก ๆ เจริญวัยถึงอายุปีที่เขาสามารถหาเหตุผลบางอย่างได้ แล้วเราก็งัยได้เร่งเร้าเขาให้รู้สึกว่าการหาเหตุผลนั้นเป็นสิ่งเหมาะสมอีกด้วย นั่นก็คือเหตุผลที่ว่าทำไม การถามหานิยามและญาติคติในเรื่องต่างๆ ของศีลธรรมนั้น จึงดูเหมือนเป็นสิ่งเหมาะสมสำหรับโสเครตีส ระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อของเขาในประวัติศาสตร์กรีก

ครั้นแล้วพวกเรา แม้ไม่ต้องผลจากหลักการศีลธรรม ก็อาจจะย้ายจากแรงขับภายในชนิดที่ค่อนข้างไร้เหตุผล ไปสู่ชนิดที่มีเหตุผลมากกว่ากัน ซึ่งในแรงขับนี้เราย่อมได้รับชีวิตที่ตรวจตราแล้ว และ อธิปไตยชนิดหนึ่งมา แล้วกลายเป็นจริยากร—แหล่งเกิดศีลธรรมในตัวเอง ทั้งยังอาจจะได้รับแง่คิดใหม่

อย่างหนึ่งได้อีกด้วย ในเมื่อเราสามารถวิจัยกฎเกณฑ์และคุณค่าต่างๆ ในสังคมของเรา ดังที่โสเครตีสได้ปฏิบัติอยู่ในอโปลอยีและในครีโตฉะนั้น บางท่านรู้สึกตื่นตัวกับการแปรสภาพนั้นมากจนเกินไป แล้วพยายามเลี่ยงจาก อิศรภาพ ไปในทางใดทางหนึ่ง (อันรวมแรงขับอย่างอื่นอยู่ด้วย) บางท่านสามารถจะสร้างการแปรสภาพนั้น ให้เกิดขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัด ก็เฉพาะจากการช่วยเหลือของการวิเคราะห์ทางจิตวิทยาเท่านั้น แต่ว่าสำหรับบุคคลบางคนแล้ว การแปรสภาพนั้นไม่มีความยุ่งยากสำคัญอื่นใดมากไปกว่าการใช้ความคิดที่ยากยิ่งบางอย่างเยี่ยงที่โสเครตีสได้เผชิญมาแล้วฉะนั้น

อย่างเห็นได้แจ่มแจ้งแล้วว่า การแปรสภาพนั้นอยู่ในกระบวนการขั้นสุดท้ายที่ปรัชญาจริยธรรมได้แสดงบทบาทธรรมชาติของตนออกมา ครั้นแล้วพวกเราจึงอยู่—หรือจากนี้เรื่อยไปก็อาจจะคิดเอาว่าตัวเราเองอยู่—ในสถานะกึ่งกลางหรือช่วงหลังของชีวิตศีลธรรมก็ได้ เพราะสิ่งเหล่านั้นเป็นเพียงหัวข้อที่วางขึ้นเท่านั้น ความคิดที่จะทำในที่นั้นก็คือว่า พวกเราส่วนใหญ่แล้วก็หวังจะช่วยเหลือตามครรลองของชีวิตศีลธรรมนั้น แม้ว่าอันตรายที่เป็นส่วนประกอบจะนอนขวางทางอยู่ก็ตาม แต่พวกเราก็ยังคงหวังจะชักจูงเหล่าชนผู้ไม่มั่งงายเกินไป ให้พ้นจากรังโมหะและความหลงใหลดั้งเดิมของพวกเขา

ส่วนประกอบศีลธรรม

สถาบันศีลธรรมย่อมประกอบด้วยส่วนประกอบจำนวนหนึ่ง คือ (๑) การวินิจฉัยแบบหนึ่งซึ่งบอกถึงความมุ่งหมายเฉพาะอย่างนั้นๆ มีหรือว่าไม่มีคุณสมบัติของศีลธรรม ความจำต้อง การบังคับหรือการรับผิดชอบ (๒) หมายการที่ว่า การให้เหตุผลเพื่อการวินิจฉัยเหล่านั้น เป็นสิ่งเหมาะสม และเป็นไปได้ (๓) กฎเกณฑ์ หลักการ อุดมคติ และคุณธรรมบางอย่างที่อาจแสดงได้ในการวินิจฉัย ที่ทั่วไปยิ่งกว่ากัน และซึ่งช่วยสร้างรากฐานขึ้นไว้คือดำเนินการวินิจฉัยเฉพาะอย่างที่ได้กำหนดไว้ ทั้งช่วยคัดค้านเหตุผลของการวินิจฉัยเฉพาะอย่างเหล่านั้นอีกด้วย (๔) แนวทางความรู้สึกเฉพาะตัวบุคคลที่เกิดเองหรือสร้างขึ้น บางอย่างซึ่งคล้อยตามการวินิจฉัย กฎเกณฑ์ และอุดมคติเหล่านั้น แล้วช่วยกระตุ้นเราให้ประพฤติตามสิ่งเหล่านั้น (๕) แรงเร้าหรือแหล่งเสริมบางอย่างของแรงจูงใจ ซึ่งส่วนมากมักจะแสดงออกในการวินิจฉัยทางวาจา กล่าวคือ ใช้การรับผิดชอบ การสรรเสริญ และการตีเตียนมาเป็นหลักด้วย (๖) ทักษะที่ปรากฏอยู่ในการชี้ขาด การหาเหตุผล และความรู้สึกทั้งหมดนี้ และซึ่งแตกต่างจากสิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ในความสุภาพรอบคอบ คีลปะ และอื่นๆ ไปบ้างตามความมุ่งหมายทั้งหลายของเราแล้ว พวกเราควรยึดการอภิปรายอันเป็นส่วนกลางสุดของเราในเรื่องการวินิจฉัยศีลธรรม ซึ่ง

(ยังมีต่อ)